

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 638/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **obce Drahňov**, Drahňov 154, IČO 00 331 503, zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 22Cb/17/2016 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 22Cb/17/2016 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **800 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Michalovce **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Michalovce **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 638/2024 z 21. novembra 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky, doručенú ústavnému súdu elektronickou formou 12. septembra 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva na prerokovanie svojej veci bez zbytočných

prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 22Cb/17/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie 8 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobca sa od sťažovateľky domáhal zaplatenia jednotlivých pohľadávok z titulu zmlúv o dielo uzatvorených medzi sťažovateľkou ako objednávateľom a právnymi predchodcami žalobcu ako postupníkom, na ktorého boli na základe zmlúv o postúpení pohľadávok vymáhané nároky postúpené. V prejednávanej veci okresný súd rozsudkom sp. zn. 22Cb/17/2016 zo 6. júna 2019 v časti žalobu zamietol, vo zvyšnej časti určil lehotu splatnosti jednotlivých pohľadávok, ktoré je sťažovateľka povinná zaplatiť, a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 33,33 %. Proti označenému rozhodnutiu podali sporové strany odvolania a Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 2Cob/126/2019 z 31. júla 2020 rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby zmenil, keď určil lehotu splatnosti vymáhanej pohľadávky a žalobcovi priznal nárok na úplnú náhradu trov prvostupňového konania, vo zvyšnej časti napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil a žalobcovi priznal aj nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala 18. novembra 2020 dovolanie a v tejto súvislosti osobitne rozporuje postup okresného súdu, keďže preverení stavu dovolacieho konania 10. septembra 2024 zistila, že okresný súd súdny spis na rozhodnutie o dovolaní Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky nepredložil, pretože sa jej dovolanie v súdnom spise nemalo nachádzať a až kontrolou elektronického súdneho spisu okresný súd zistil podanie mimoriadneho opravného prostriedku.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podľa sťažovateľky sa predmet napadnutého konania nevyznačuje právnou ani skutkovou zložitou. Vznikom prieťahov zapríčinených postupom okresného súdu v napadnutom konaní jej bol upretý prieskum dovolaním napadnutého rozhodnutia, a tým aj právo na súdnu ochranu, pričom tento stav trval takmer štyri roky. Na podklade uvedeného odôvodnila zásah do svojich namietaných práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

4. Predseda okresného súdu uviedol, že právna vec sťažovateľky bola vyznačená ako právoplatne skončená 17. septembra 2020 a 17. mája 2022 odovzdaná na archiváciu, pričom dovolanie v dôsledku administratívneho zlyhania pri spracovaní elektronickej pošty bolo do dokumentov súdneho registra priradené až 12. septembra 2024. Okresný súd po zistení skutočnosti, že žalobca bol k 17. decembru 2021 vymazaný z obchodného registra bez právneho nástupcu, súdny spis 16. septembra 2024 zaslal najvyššiemu súdu, ktorý uznesením sp. zn. 5Obdo/21/2024 z 29. októbra 2024 rozhodol tak, že návrh sťažovateľky na zmenu strany sporu na strane žalobcu zamietol a dovolacie konanie zastavil. Okresný súd z dôvodu chyby v písaní pri označení právnej zástupkyne sťažovateľky v uznesení najvyššieho súdu spisový materiál 19. novembra 2024 vrátil najvyššiemu súdu na opravu. V závere predseda okresného súdu vyjadril potrebu zohľadniť správanie

sťažovateľky, ktorá sa až po štyroch rokoch od podania dovolania informovala o stave dovolacieho konania, a akcentoval základný predpoklad podania ústavnej sťažnosti v čase trvajúceho zásahu do namietaných práv, ktorý však už po rozhodnutí najvyššieho súdu neexistuje.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a chronológie úkonov predstavenej okresným súdom je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96, a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

8. Z hľadiska povahy veci ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté konanie nie je právne ani skutkovo zložité, pretože postup okresného súdu sa redukoval len na uskutočnenie procesných (administratívnych) úkonov spojených so sťažovateľkou podaným dovolaním [§ 436 a § 437 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a následným predložením súdneho spisu dovolaciemu súdu. V správaní sťažovateľky neboli zistené také významné skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania. Ústavný súd však jedným dychom dodáva, že sťažovateľka si riadne nestrážila svoje práva [*vigilantibus iura* (obdobne pozri aj III. ÚS 382/08, III. ÚS 254/09, I. ÚS 780/2014, I. ÚS 148/2016, III. ÚS 426/2021, I. ÚS 625/2023)], o to zvlášť, ak bola riadne zastúpená osobou znalou práva (t. j. advokátom), keď dopytom na okresnom súde mohla už skôr zistiť, že okresný súd nevykonal procesné úkony spojené s dovolaním. Tieto skutočnosti preto zohľadnil pri určení konečnej výšky požadovaného finančného zadostučinenia.

9. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v napadnutom konaní, bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že po podaní dovolania zostal nečinný a až na základe podnetu sťažovateľky zistil nesprávne založenie súdneho spisu do archívu, čo viedlo k viac ako trojročnému

oneskoreniu predloženia spisového materiálu najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní proti rozsudku krajského súdu, podanom ešte 18. novembra 2020. Zároveň je nutné poznamenať, že okresný súd súdny spis najvyššiemu súdu odoslal 16. septembra 2024, t. j. takmer bezprostredne po upozornení sťažovateľky (body 2 a 4 tohto nálezu, pozn.).

10. V tomto ohľade ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (IV. ÚS 396/04, I. ÚS 361/2022).

11. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prieťahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

12. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka na základe vlastných tvrdení o existencii zbytočných prieťahov v napadnutom konaní namieta porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie. Ústavný súd primárne poznamenáva, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné prieťahy (spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou alebo neefektívnou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*). *In concreto*, základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) môže byť porušené v dôsledku existencie zbytočných prieťahov v konaní orgánu verejnej moci len za kumulatívneho splnenia, že (i) v rozporovanom konaní ústavný súd zistí a vo svojom rozhodnutí vysloví porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a (ii) intenzita zbytočných prieťahov vo svojej podstate znamená úplne zmarenie možnosti poskytnúť efektívnu a účinnú ochranu tým právam účastníka konania, ktorých ochrany sa domáha (III. ÚS 49/04, III. ÚS 348/05, I. ÚS 271/2021), čo sa prednostne predpokladá v niekoľkoročnom, spravidla desiatky rokov trvajúcim konaní, čo ale nie je prípadom sťažovateľky. Napriek tomu, že okresný súd až takmer po štyroch rokoch od podania dovolania predložil súdny spis najvyššiemu súdu, nečinnosť okresného súdu nedosahuje takú mieru intenzity, ktorá by znamenala odopretie spravodlivosti – *denegatio iustitiae*. Uvedené nie je možné konštatovať ani v dôsledku procesnej eventuality spočívajúcej v zániku žalobcu k 17. decembru 2021, t. j. v období, keď dovolanie malo byť už predložené najvyššiemu súdu na rozhodnutie. V tomto kontexte sú totiž podstatné kumulatívne podmienky prípustnosti zmeny sporovej strany v dovolacom konaní, s ktorými sa vo svojom uznesení sp. zn. 5Obdo/21/2024 z 29. októbra 2024 najvyšší súd vysporiadal. Navyše, kumulatívny charakter uvedených podmienok stavia porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) do hypotetickej roviny, keďže nielen návrh na zmenu osoby žalobcu z 10. septembra 2024 bol podaný oneskorene, t. j. v čase, keď už žalobca nedisponoval procesnou subjektivitou,

ale ani jeho prípadné včasné podanie nevyklučuje možnosť, že sťažovateľkou navrhovaná osoba by nesúhlasila so svojim vstupom do konania na miesto žalobcu (§ 438 a § 80 CSP), čo by viedlo k porovnateľnému výsledku.

13. Pokiaľ ide o argumentáciu sťažovateľky s odkazom na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 112/2019 z 20. augusta 2019, keď „*faktické ignorovanie relevantného podania strany súdneho konania predstavuje zásah do základného práva na súdnu ochranu*“, ústavný súd osobitne zdôrazňuje, že skutkový stav právnej veci sťažovateľky nemožno stotožniť s právnou vecou v označenom náleze, ktorého podstata spočívala v nezohľadnení podania sťažovateľa pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania. V prípade sťažovateľky však došlo „len“ k výraznému oneskoreniu predloženia dovolania najvyššiemu súdu na rozhodnutie, avšak najvyšší súd podané dovolanie preskúmal a vo veci rozhodol.

14. Ústavný súd preto nezistil naplnenie podmienok na vyslovenie záveru o odmietnutí spravodlivosti, t. j. nezistil pochybenia takej intenzity, ktoré by umožňovali rezultovať záver o porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd v tejto časti sťažnosti nevyhovel [§ 133 ods. 1 *a contrario* zákona o ústavnom súde (bod 4 výroku tohto nálezu)].

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Keďže v napadnutom konaní okresný súd súdny spis predložil najvyššiemu súdu, ktorý medzičasom aj rozhodol o podanom dovolaní sťažovateľky, v okolnostiach danej veci stratilo opodstatnenie, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nemohol vyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu).

16. Sťažovateľka sa domáha, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu a jeho nesústreďený postup, správanie sťažovateľky, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, primárne právoplatné rozhodnutie v merite veci a súčasne rozhodnutie v dovolacom konaní, majú na pamäti, že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie 800 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 2 a 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

17. Sťažovateľka si náhradu trov konania pred ústavným súdom nevyčíslila, a preto ústavný súd vychádzal z obsahu sťažnostného spisu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 251 a nasl. Civilného sporového poriadku) a sťažovateľke podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal nárok na náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 343,25 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 13,73 eur, t. j. spolu 713,96 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Ústavný súd priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o 142,79 eur, pretože právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľom tejto nepriamej dane.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu